

Diwygiad brys i ymestyn yr oedran y ceir hawl i gymorth addysgol ychwanegol o 25 i 26 ac i ddiffinio pandemig Covid-19 yng nghanllawiau'r Llywodraeth fel amgylchiad eithriadol

Y Pwyllgor Deisebau | 9 Mehefin 2020
Petitions Committee | 9 June 2020

Cyfeirnod: RS20/12730

Rhif y ddeiseb: P-05-962

Teitl y ddeiseb: Diwygiad brys i ymestyn yr oedran y ceir hawl i gymorth addysgol ychwanegol o 25 i 26 ac i ddiffinio pandemig Covid-19 yng nghanllawiau'r Llywodraeth fel amgylchiad eithriadol

Testun y ddeiseb: Rydym yn galw ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru i gyfarwyddo ein Llywodraeth i ddiwygio'r Ddeddf Dysgu a Sgiliau ar frys er mwyn caniatáu i gyllid mewn colegau arbenigol gael ei ymestyn o 25 oed i 26 i'r rhai y mae pandemig Covid 19 yn effeithio arnynt ac i ddileu neu ddiwygio ar frys ei dogfen ganllaw, rhif: 221/2017 Tachwedd 2017 fel y caiff argyfwng Covid 19 ei ddiffinio fel amgylchiad eithriadol.

Ymhen amser, bydd Deddf ADY 2018 yn newid y gyfraith, ond ni all pobl ifanc ag anghenion cymhleth aros. Mae penderfyniadau ynghylch pa mor hir y gellir eu cefnogi mewn colegau arbenigol yn cael eu gwneud heddiw. Mae ysgolion a cholegau sydd wedi cau neu'n gweithredu mewn ffordd gyfyngedig iawn yn colli amser hollbwysig. O ran y rhai ag anghenion cymhleth, cyfyngir ar eu gallu anhepgor i gael mynediad at adnoddau dysgu. Mae pobl ag anghenion cymhleth yn aml yn dysgu drwy fod allan yn yr

amgylchedd i ddatblygu annibyniaeth bywyd a sgiliau cyflogadwyedd hanfodol. Mae'r ystafell ddosbarth y tu allan ond mae hyn bellach yn cael ei gyfyngu i raddau helaeth. Mae Covid 19 yn newid y gallu hwn i ddysgu mewn ffordd sylweddol.

Mae llawer o rieni a phobl ifanc yn ofni bod hyn yn un flwyddyn o'r ddwy sy'n agored iddynt. Er bod y canllawiau yn caniatáu ar gyfer amgylchiadau eithriadol, cânt eu dehongli'n ymarferol fel cyfyngiad o ddwy flynedd ar y ddarpariaeth ac nid ydynt yn diffinio'n ddigonol yr hyn a fyddai'n gyfystyr ag amgylchiad eithriadol. Fodd bynnag, dim ond hyd at 25 oed y mae'r gyfraith yn caniatáu cymorth ac mae angen newid hyn ar frys er mwyn rhoi cyfle arall i'r rhai yr effeithir arnynt yn ystod y pandemig hwn. Cyfle am flwyddyn arall â llai o ymyriad.

Bydd hyn, fel arall, yn arwain at golli sgiliau a mwy o ddibyniaeth ar y wladwriaeth yn sgil hynny. Nid yw hynny'n ddymunol am gynifer o resymau, yn enwedig y ffaith y byddai colli sgiliau hanfodol yn drychinebus i'r unigolyn dan sylw.

Rydym yn galw ar ein Llywodraeth i helpu'r rhai sydd fwyaf agored i niwed. I'w cefnogi am yr hyn y maent wedi'i golli a rhoi cyfle arall iddynt. Cyfle na ddylid ei golli. I lawer, dyma'r gwahaniaeth rhwng bywyd o ddibyniaeth ac annibyniaeth.

1. Darpariaeth arbenigol

Mae Deddf Dysgu a Sgiliau 2000 yn ymdrin â chynllunio ac ariannu addysg ôl-16. Ar hyn o bryd, mae dyletswydd gyffredinol ar Weinidogion Cymru o dan y Ddeddf i sicrhau darpariaeth briodol (ar gyfer y rhai rhwng 16 ac 19 oed), a chyfleusterau rhesymol ar gyfer addysg a hyfforddiant dysgwyr dros 19 oed.

Yn ogystal, mae gan Lywodraeth Cymru bŵer o dan adran 140 o'r Ddeddf i drefnu bod asesiad yn cael ei gynnal mewn perthynas ag unrhyw berson o dan 25 oed mewn achosion lle mae'n ymddangos bod gan y person hwnnw anawsterau dysgu a lle mae'r person yn cael, neu'n debygol o gael, addysg neu hyfforddiant ôl-16 neu addysg neu hyfforddiant uwch. Ar hyn o bryd, mae'r asesiadau hyn yn cael eu cynnal gan Gyrfa Cymru, a hynny drwy gontract blynyddol gyda Llywodraeth Cymru. Mae asesiad yn arwain at adroddiad sy'n nodi anghenion addysgol a hyfforddiant yr unigolyn, manylion yr addysg neu'r hyfforddiant ôl-16 sy'n ofynnol i ddiwallu'r anghenion hynny, a manylion y ddarpariaeth sy'n ofynnol.

Mae sefydliadau addysg bellach arbenigol ar gael i roi cymorth i bobl ifanc o ran cael mynediad at ddarpariaeth addysg bellach prif ffrwd, neu'n benodol i ddarparu darpariaeth addysgol arbenigol. Mae sefydliadau addysg bellach arbenigol i'w gweld yn bennaf yn y sector annibynnol. Fel rheol, nid ydynt yn cael cyllid rheolaidd gan Lywodraeth Cymru. Felly, mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid er mwyn sicrhau darpariaeth i unigolion yn y sefydliadau hyn.

2. Canllawiau Llywodraeth Cymru

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau, sef Sicrhau darpariaeth i bobl ifanc ag anawsterau dysgu mewn sefydliadau addysg bellach arbenigol, ym mis Ebrill 2017. Mae'r canllawiau hyn yn nodi, o ran y bobl ifanc hynny sydd ag anawsterau dysgu, rhwng 16 a 25 oed, ac sydd am ddilyn rhaglen addysg ôl-16 ond sydd methu â chael mynediad at y ddarpariaeth addysg bellach prif ffrwd sy'n ofynnol er mwyn diwallu eu hanghenion o ran addysg a hyfforddiant:

Polisi Llywodraeth Cymru yw ariannu'r hyd gofynnol yn seiliedig ar allu'r person ifanc i ddatblygu a chyflawni yn erbyn ei ddeilliannau o ran addysg a hyfforddiant. I'r rhan fwyaf o bobl ifanc sy'n cael mynediad at ddarpariaeth sy'n arbenigol, bydd yr hyd yn gymharol â hyd y ddarpariaeth sydd ar gael mewn sefydliadau addysg bellach prif ffrwd, h.y. dwy flynedd academaidd.

Mae'r canllawiau'n nodi bod sefydliadau addysg bellach arbenigol yn gyfrifol am asesu cynnydd y person ifanc yn erbyn y rhaglen astudio a gytunwyd ar ei gyfer, ac ystyried, mewn cydweithrediad â'r person ifanc, ei rieni neu ofalwyr a Gyrfa Cymru, a yw cais am **estyniad i'r rhaglen a gytunwyd yn angenrheidiol**. Mae'r sefydliad addysg bellach hefyd yn gyfrifol am gyflwyno cais i Lywodraeth Cymru am estyniad o amser i gwblhau'r rhaglen astudio wreiddiol y cytunodd Llywodraeth Cymru i'w hariannu. Mae'r canllawiau yn nodi:

Ni chaiff ceisiadau i ymestyn lleoliad person ifanc y tu hwnt i ddyddiad gorffen gwreiddiol a gytunwyd ar gyfer y rhaglen ddysgu eu caniatáu ac eithrio mewn amgylchiadau eithriadol. Bydd angen i Lywodraeth Cymru gael ei hargyhoeddi nad oedd modd osgoi'r amgylchiadau a arweiniodd at yr angen am estyniad a bod yr estyniad yn gwbl angenrheidiol er mwyn sicrhau bod anghenion y person ifanc o ran addysg a

---

hyfforddiant, fel nodir yng Nghynllun Dysgu a Sgiliau y person ifanc, yn cael eu diwallu.

3. Y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol

Mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn sefydlu fframwaith statudol newydd er mwyn cefnogi plant a phobl ifanc sydd ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY) o'u genedigaeth a thra byddant yn yr ysgol, ac, os ydynt dros yr oedran ysgol gorfodol, tra byddant yn derbyn addysg bellach hefyd. Mae'r Ddeddf hefyd yn trosglwyddo'r cyfrifoldeb am ddarpariaeth ôl-16 arbenigol o Weinidogion Cymru i awdurdodau lleol. Bydd y Ddeddf yn cael ei gweithredu o fis Medi 2021.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.